

Sygn. akt I Ca 145/14

POSTANOWIENIE

Dnia 11 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Teresa Zawistowska

Sędziowie: SO Dorota Twardowska

SO Ewa Pietraszewska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiowska

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2014 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z wniosku R. S.

z udziałem K. S.

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Elblągu

z dnia 27 lutego 2014 r. sygn. akt I Ns 683/13

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. zasądzić od wnioskodawcy R. S. na rzecz uczestnika K. S. kwotę 77 zł (siedemdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania za drugą instancję.

Sygn. akt I Ca 145/14

UZASADNIENIE

Wnioskodawca R. S. wniósł o stwierdzenie nabycia spadku po S. S. (1). We wniosku wskazał siebie jako spadkobiercę.

Postanowieniem z dnia 21 listopada 2013r. wezwano do udziału w sprawie w charakterze uczestnika K. S. – wnuka zmarłej.

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 27 lutego 2014r. Sąd Rejonowy w Elblągu stwierdził, że spadek po S. S. (1), zmarłej w dniu (...) w E., ostatnio zamieszkałej w E., na podstawie ustawy nabyli wprost: jej syn R. S.(syn J.i S.) i jej wnuk K. S.(syn Z.i R. B.), każdy z nich po 1/2 części.

Rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń i wynikających z nich wniosków:

S. S. (1) zmarła w dniu 10 grudnia 2012r. w E., ostatnio stale zamieszkiwała w E.. W chwili śmierci była rozwiedziona. Miała dwóch synów: R. S. i Z. S., który zmarł w dniu 24 sierpnia 1969r., pozostawiając po sobie jedynego syna, K. S.. S. S. (1) nie sporządziła testamentu. R. S. i K. S. nie składali oświadczenia spadkowego o przyjęciu lub odrzuceniu spadku po spadkodawczyni. O śmierci spadkodawczyni R. S. dowiedział się w dniu jej śmierci, natomiast K. S. – w pod koniec grudnia 2012r. Nie był sporządzany akt poświadczenia dziedziczenia.

Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że w niniejszej sprawie spadkodawczyni nie powołała spadkobiercy (nie pozostawiła testamentu), a więc miało miejsce dziedziczenie ustawowe zgodnie z przepisem art.926 § 2 k.c.

Powołując się na treść przepisu art. 931 § 1 k.c. wskazał dalej, że w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. W myśl art. 931 § 2 k.c., jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada jego dzieciom w częściach równych. Przepis ten stosuje się odpowiednio do dalszych zstępnych.

Uwzględniając powyższe rozważania i przenosząc je na grunt niniejszej sprawy, Sąd pierwszej instancji wskazał, że spadkodawczyni w chwili śmierci była rozwiedziona. Miała dwóch synów – R. S. i Z. S., który zmarł przed nią, a który pozostawił po sobie syna, K. S. – zatem właśnie R. S. i K. S. z mocy ustawy powołani są do dziedziczenia po zmarłej, każdy z nich po 1/2 części.

Jednocześnie Sąd Rejonowy wyjaśnił, że spadkobierca, który nie chce dziedziczyć, daje temu wyraz składając oświadczenie o odrzuceniu spadku. Oświadczenie takie, aby wywołało zamierzone skutki, należy złożyć w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania (art. 1015 § 1 k.c.), a brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że w przedmiotowej sprawie spadkobiercy ustawowi dowiedzieli się o śmierci spadkodawczyni w chwili, gdy to nastąpiło (tj. R. S.) lub pod koniec grudnia 2012r. (tj. K. S.). Tym samym, termin do złożenia takiego oświadczenia spadkowego, które mogłoby wywołać zamierzone skutki, minął dla R. S. - upływem 6 miesięcy od chwili śmierci spadkodawczyni (otwarcia spadku) i dla K. S. - z upływem 30 czerwca 2013r. Spadkobiercy ustawowi w terminach tych oświadczeń spadkowych nie złożyli, a zatem nabyli spadek wprost.

Mając na uwadze powyższe Sąd pierwszej instancji orzekł, jak w sentencji postanowienia.

W apelacji R. S. wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i orzeczenie, że wnioskodawca i uczestnik K. S. nabyli spadek wprost w 1/2 części każdy z nich, z uwzględnieniem, iż wnioskodawca nabył całość wkładu pieniężnego z tytułu wkładu oszczędnościowego w (...) S.A. w kwocie 274 464,64 zł. Ewentualnie domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Elblągu do ponownego rozpoznania. Jednocześnie wniósł o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Motywuując swe stanowisko apelant wskazał, że spadkodawczyni była posiadaczką rachunku bankowego w (...) S.A., na którym pozostawiła kwotę 274 464,64 zł. Spadkodawczyni pozostawiła w banku dyspozycję przekazania wkładu oszczędnościowego na wypadek śmierci. Beneficjentem tego zapisu jest wnioskodawca R. S.. W ocenie skarżącego, na etapie postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, fakt ten winien być odnotowany i stwierdzony w postanowieniu. Brak rozstrzygnięcia tej kwestii skutkować będzie podziałem tej kwoty w postępowaniu o dziale spadku, bez uwzględniania woli spadkodawczyni w tym względzie. Zdaniem skarżącego, pomimo, że spadkobierczyni nie sporządziła testamentu, jej dyspozycja złożona w (...) S.A. jest tzw. zapisem niewłaściwym, który winien być uwzględniony przez Sąd Rejonowy, a kwota zgromadzona na rachunku bankowym w całości winna przypaść wnioskodawcy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy R. S. nie zasługiwała na uwzględnienie.

Wbrew twierdzeniom apelacji, brak jest bowiem podstaw do zastrzeżenia w treści postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, że kwotę zdeponowaną przez spadkobierczynię na rachunku bankowym - w związku z dyspozycją zmarłej uczynioną w banku w trybie art. 56 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe (Dz. U. 2012 , 1376 j.t.) - w całości nabył wnioskodawca R. S..

Przede wszystkim zauważyć należy, że zakres kognicji sądu w postępowaniu o stwierdzeniu nabycia spadku i treść postanowienia kończącego to postępowanie wynika z art.670 i 677 k.p.c., które wskazują, że sąd spadku wyjaśnia z urzędu, kto i z jakiego tytułu jest spadkobiercą, a w orzeczeniu wymienia, poza spadkodawcą, wszystkich spadkobierców oraz ich udziały. W postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku sąd stwierdza także nabycie przedmiotu zapisu windykacyjnego, wymieniając osobę, dla której spadkodawca uczynił zapis windykacyjny oraz przedmiot tego zapisu. W stosunku do spadków, otwartych przed dniem 14 lutego 2001r. sąd ma obowiązek ustalania, czy w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne i który ze spadkobierców spełnia kryteria ustawowe co do jego dziedziczenia. W odniesieniu do innych spadków, sąd w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku nie ustala nawet ogólnie składu majątku spadkowego. Wyjątek stanowią sytuacje objęte art. 961 k.c., ponieważ dla określenia części ułamkowych, w jakich spadkobiercy są powołani do spadku, konieczne jest ustalenie składu i wartości spadku oraz poszczególnych przedmiotów majątkowych, przeznaczonych w testamencie oznaczonej osobie; ustalenie to zawiera się w uzasadnieniu postanowienia. Poza zakresem badania i orzekania sądu pozostają więc okoliczności niemające wpływu na nabycie spadku przez spadkobierców.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie ulega wątpliwości, że poza zakresem badania i orzekania pozostaje też instytucja tzw. zapisu bankowego, czyli dyspozycji wkładem pieniężnym, posiadanym w banku, na wypadek śmierci posiadacza rachunku bankowego. Twierdzenie to jest tym bardziej zasadne, gdy uwzględni się, że wypłacona beneficjentowi przez bank kwota nie wchodzi do spadku po posiadaczu rachunku, jest odrębnym od nabycia spadku na podstawie ustawy czy testamentu trybem rozdziału majątku pozostającego po osobie zmarłej. Podstawę do rozdysponowania przez posiadacza rachunku bankowego kwotami zdeponowanymi na rachunku bankowym na wypadek śmierci stanowi art. 56 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe, zgodnie z którym posiadacz rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej może polecić pisemnie bankowi dokonanie - po swojej śmierci - wypłaty z rachunku wskazanym przez siebie osobom: małżonkowi, wstępnym, zstępnym lub rodzeństwu określonej kwoty pieniężnej (dyspozycja wkładem na wypadek śmierci). Kwota wypłaty, o której mowa w ust. 1, bez względu na liczbę wydanych dyspozycji, nie może być wyższa, niż dwudziestokrotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat nagród z zysku, ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za ostatni miesiąc przed śmiercią posiadacza rachunku (art. 56 ust. 2).

W doktrynie podkreśla się, że dyspozycja wkładem na wypadek śmierci jest jednostronnym oświadczeniem woli posiadacza rachunku na wypadek śmierci. W oświadczeniu tym zawarte jest polecenie, którego bank nie może odrzucić – bank jest bowiem obowiązany wykonać to polecenie w granicach wyznaczonych przepisami art. 56 ust. 1 i 2 Prawa bankowego, tzn. w granicach limitu ustawowego (art. 56 ust. 2 Pr. bankowego) oraz tylko na rzecz osób wymienionych w art. 56 ust. 1 Prawa bankowego. Z chwilą spełnienia się warunku dyspozycji (śmierci wkładcy), bank zobowiązany jest dokonać wypłaty środków osobie lub osobom, które posiadacz rachunku wskazał w dyspozycji wkładem na wypadek śmierci.

W celu realizacji dyspozycji S. S. (1) na wypadek śmierci, wnioskodawca winien zatem udać się do banku (...) S.A. - z wnioskiem o dokonanie na jego rzecz wypłaty kwoty wkładu, wynikającej z ust. 2 art. 56 Prawa bankowego. Pomimo zastrzeżenia, że R. S. jest uprawniony do całego wkładu znajdującego się na rachunku, wypłacie będzie mogła podlegać jedynie kwota nie większa, niż 20 - krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat z nagród z zysku, ogłaszanego przez Prezesa GUS za ostatni miesiąc przed śmiercią posiadacza rachunku. Kwota wypłacona na podstawie takiej dyspozycji nie wejdzie do spadku po posiadaczu rachunku, co wynika wyraźnie z treści przepisu art. 56 ust. 5 Prawa bankowego. Beneficjent dyspozycji – R. S. nie będzie więc zobowiązany do

jakichkolwiek świadczeń wobec spadkobierców posiadacza rachunku i to bez względu na to, że sam należy do ich grona.

W tym stanie rzeczy uznać należało, że uczynienie w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku dodatkowego zapisu, iż wnioskodawca R. S. nabył całość wkładu pieniężnego z tytułu wkładu oszczędnościowego w (...) S.A. w kwocie 274 464,64 zł jest niedopuszczalne i nie mogło być uwzględnione przez Sąd Rejonowy.

Z tych też względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., oddalił apelację jako bezzasadną.